

Foaia

pentru

Minte, Anima si Literatura.

N°. 51.

Sambata 24. Decembre

1860.

Petitiunea Romanilor Banatiani*)

Maiestate e. r. Apostolica, Preaindurate Domnitoriu!

Actulu celu marinimosu imperatescu alu preanltei diplome, emisu in 20 Octobre 1860, prin care tóte popórele si natiunile monarchiei s'au recunoscutu de maiorene si binemeritate si s'au daruitu preagratiosu cu dreptulu de a colucrá la legislatiune si gubernare — abia va fi potutu pe alocurea produce o impresiune atatu de profunda si totudeodata atatu de inaltóra, decatu cum a produsu la poporulu romaniloru, care, cu tóta lealitatea si devotamentulu seu pentru tronu si intrég'a patria, dovedite paná acumu in fapta cu tóta dat'a ocaziune si la verce indemnú cu o constantia neclatita, remase totusi in viét'i'a sa politica celu mai pucinu socotitu si mai reu prove-diutu.

Resultatulu celu mai deaprópe alu impresiunei acesteia fericitóre a fostu petutindenea intre romani o solidaria multiamita, o gratia sincera si profunda inaltiatá catra ceru in forma de ferbinti rogatiuni pentru Maiestatea Ta si pentru prea inaltiat'a Casa imperatésca a Maiestatei Vóstre.

Din poporulu acestu credintiosu alu romaniloru, ce in tóta monarchi'a numera preste trei milióne suflete, cá la si se sute mii locuescu fromós'a tiera „Banatulu,” ei locuescu tier'a acesta, cá cei mai vechi locuitori martori istoriei ei — de mai multu de 17 sute de ani, si ei forméza pe pamentulu acesta numai cea mai vechia, prin urmare dupa drep-

tulu istoricu cea mai indreptatita, ci, dupa cum e doveditu, totuodata si cea mai numerósa! prin urmare si cea mai puternica nationalitate a tierii acesteia.

Maiestate! Cu greu se póte aflá unu petecelu din fromós'a acésta tíera, care se nu fia de re-petíte dati adapatu cu sangele romanului si care nu aru ascunde in sinulu seu oseminte de ale eroiloru fii de numele acestu anticu, cadiuti cu gloria intru aperarea pamentulu acestuia vere romanu (in ade-veru romanu) inca si toti campii de batalia ai Euro-pei, pe care flamura a austriaca secerá gloria si me-rite, mai sciu enará multe fapte redicátóre de animi despre eroismulu regimenteloru banatiane, ca ce ro-manulu, fia elu fostu mai inaltu séu mai josu in ca-riera, elu sia implinitu cu lealitate detorint'a s'a!

Acésta o dovedesce si istori'a cea mai prospe-ta, anumitu repausatulu si de gloria incareatulu coman-dantu de forterétia in Temisióra barone de Ruka-va in a dechiará in reportulu seu apriatu, ca cu deo-sebire romanii au fostu aceia, carii in anulu 1849, intr'unu timpu, candu intregu Banatulu pana la Du-nare se aflá in manile dusmaniloru, au aperatu eroicesce forterét'i'a Temisiórei in contra asediatori-loru cu tóta sacrificarea, acea forterétia, care sier-bia armatei imperatesci suptu conducerea Campima-resialului barone de Haynau de punctu strategicu, candu in 9 Augustu alu aceluiasi anu batú pe inimizii infricosiatu.

Maiestate! In timpii aceia, pe candu domnia privilegiile si esentiunile (scutiri), dupa cum ne do-vedescu analele, avea localitatile, districtele in Banatu fromóse si insemnatórie privilegiiu proprie intocma cá si alte clase privilegiate; inse dietele unguresci dupa incorporarea Banatului cu Ungari'a le au des-poiétu volnicesce de aceleasi, fóra cá se le fi des-daunatu pentru ele cu ceva alta rebonificare.

*) Data prin D. min. presied Conte de Rech-bergu la Maiestate, incarcata cu mii de subscriptiuni. — Red.

Totusi poporul romanu, chiaru si preste totu luatu, nu mai pucinu in Bânatu catu si in Ardealu si Ungari'a a crediutu, ca nici n'are lipsa de privilegie, pentruca elu nu erá vreunu poporu imigratu in tiéra straina, dreptucare pentru securitatea si sustarea sea nu avea lipsa de scutulu privilegieloru, ci erá din stravechime unu poporu pamenteanu, prin urmare elu se aflá totu in proprietatea sea cea nedisputata si nedisputavera.

Intraceea astadi, candu tóte popórele si natiunile imperiului, arapite de spiritulu timpului, se aventa din resputeri la o cultura si civilizate mai mare prin desvoltarea natiunalitateri sale; — pe candu cultur'a si civilizate se prochiama a fi cea mai de capetenia problema a statului; — candu **Maiestatea Ta** preainaltiatá prin marinimosulu motu propriu (indemnu de sine) din 20 Octobre a. c. ai binevoitu a dá dreptiunei acesteia a spiriteloru si popóreloru in mesur'a cea mai mare o sanctionare amesurata timpului: — astadi si noi fiii cei credintiosi ai poporului romanu, pe a caroru consciintia, in puterea dreptului naturei si a moralei, dupa starea, chiamarea si cultur'a fiacaruia ne jace cea mai santa detoria de a ne aপরá interesele nationale ale vitiei nóstre, credemu ca suntemu indreptatiti, cá momentulu celu politicu de facia, pe catu e elu de cea mai esentiala influintia asupra sórtei poporului, se lu tragemu in cea mai seriósa cumpanire, cu atatu mai vertosu, cu catu ca preanaltiat'a **Ta Maiestate** chiaru in preanaltulu manáriu (scrisórea de mana) din 20 Octobre, indreptatu catra ministrulu presiedinte conte de Rechberg in preanalt'a intieptiune si iubire de dreptate ai binevoitu intrebatiunea cea mai importanta, care atinge forte tare pe verce natiune a Banatului si a Voivodinei si preste totu pe verce banatianu in ceea ce privesce sórtea cea viitória a acesteia tieri de coróna, anumitu in privint'a referintiei catra Ungari'a, a o lasá deschisa si a face, cá se dependa dela dorintiele si interesele deosebiteloru natiuni ale tierii, ce suntu mai inainte de tóte a se constatá.

Preanaltulu biletu, la care apelamu plini de pietate, recunósce pe facia dificultatile (greutatile) cuestiunei acesteia, si tocma din caus'a acést'a ordinéza tramiterea **D. Loculitoriu Maresialu Campestru conte Alexandru de Mensdorf-Pouilly**, cá comisariu, pentrucá densulu, ascultandu convingerile personalitatiloru celoru mai eminente ale tuturoru

nationalitatiloru si confesiuniloru, se 'si dea reportulu si proieptulu seu spre a se regulá caus'a acést'a cu multumire in tóte partile.

Deci, déca intrebatiunea acésta, tocma pentruca atinge atatu de multifarie interese, pentruca are a detiermuri sórtea de facia si ceea viitória a atatoru popóre si natiuni, — e atatu de infricosiatu importanta si grava, in catu chiaru si **Maiestatea Vóstra c. r. apostolica** in preanalt'a Vóstra pleniputintia n'ati tienutu de cuviintia a odeslegá prin otarire volnica; déca **Maiestatea Ta nu Te ai** indoitu a constatá inaintea lumii opiniunile respective cele multu diverginte si deosebite ale poporeloru tierii acesteia; mai incolo, déca de alta parte luamu in privire cu tóta reverint'a, ca **Maiestatea Ta** ai binevoitu a pronuciá apriatu intentiunile de a regulá caus'a acést'a cu multumire din tóte partile; in urma, déca strabatemu cu ochi patru dietori pusetiunea si varietatea intereseloru personalitatiloru celoru eminente din deosebitele natiuni si confesiuni ale Banatului si Voivodinei si diverginti'a priviriloru, ce se nascu neaperatu din acelesi interese: apoi credintiosii subscrisi credemu, ca nu retacimu si cu atatu mai pucinu vetamamudetorint'a lealitatei, candu cutediamu a face umilit'a observatiune, ca modalitatea otarita de a erui dorintiele poporului si pretensiunile tierii acesteia, anumitu in catu privesce acést'a pe ras'a poporului cea mai numerósa a romaniloru, nu se póte numi deajunsu sigura, cu atatu mai pucinu cu incredintiare si scopulu corespundiatória; pentruca, de órece romanulu n'are nici unu organu de a'si concentrá si desluci intrebatiunea acésta de viétia; de órece elu in proportiune cu numerositatea sa si cu interesele sale nationale are nu numai o prea mica intielegintia, ci chiaru si acést'a mai e inca si imprastiéta in tóte dreptiunile, care paná acumu n'au avutu nici ocaziune nici temeiu, prin urmare fí lipsita de verce ocaziune si posibilitate de a esaminá cu seriositate deajunsu si cu soliditate ceruta plutióra acésta cuestiune de viétia; de órece dara dupa tipulu si modalitatea otarita e preste tóta putint'a, cá din partea natiunei romane din Banatu ad. din partea majoritatii poporului tierii acesteia se se midilócésca o opiniune lamurita si fundata, la ceea ce binevoiesci **Maiestatea Ta** cu preanalt'a gratia a atienta; in fine, pentrucá si de alta parte se nulasamu, cá responsaveritatea cea grea pentru urmarile cerutei dechiaratiuni, facia cu posteritatea, se pluté-

sca numai pe unerii unoru singuratici individi, si cá supusi leali dupa datorintia se mai ferimu in tóta supunerea si pe inaltulu regimu alu Maiestatei Tale de cadere in retacire prin sfaturi nedestulu de mature séu necompetente, atatu in interesulu natiunei nóstre, catu si alu preanaltulu tronu alu Maiestatii Vóstre: nu putem a nu susterne cu genuchi plecati rogatiunea: Binevoiesce Maiestate c. r. apostolica in favórea unei fundate esaminari si a unei deslegari folositorie si multu duratorie a acestei cuestiuni de viétia a poporimei romane din Banatu, a aplacida cu indurare, cá romanii se se póta dechiará asuprá acestei cuestiuni intr'unu congresu nationalu, ce aru fi se se conchiame. Totusi in casu ce rogamintea acést'a, dupa tarea nóstra convingere pe catu leala pre atatu si logice si politice pedepninu intemeieta, nu ar puté fi atatu de fortunata. cá se afe incuviintiare la gubernulu Maiestatei Tale, atunci ne simtimu de nevoie siliti a protestá serbatoresce in contra vreunei fusiuni a tierei nóstre cu Ungari'a pe radimulu unoru sfaturi unilaterale incompatibile, dupa cumu se mai intempla acésta si inainte cu 80 de anj, apoi din genuchi a mai rogá pe Maiestatea Vóstra c. r. apostolica:

Cá intrebatiunea acést'a, ad. uniunea séu neuniunea se binevoiesci a o lasá deschisa (neotarita) pana atunci, pena candu in decurgerea timpului portarea si tractarea natiunei magiare, ce domnesce in Ungari'a, facia cu popórele nemagiare ale locuitorilor tierei nóstre, ne va dá o garantia si temeiu destulu de solidu, pentrucá se se póta pasí apoi cu nestirbata odihnire la definitiv'a deslegare a intrebatiunei acesteia.

Intraceea binevoiesce Maiestate a constitu Banatulu Temesianu, si déca ar fi priintiosu si pentru interesele fratiloru nostri Serbi si Voivodina serbésea, cá pe o tíera de coróna deosebita, autonóma, cu representatiune propria, esita in tóta intemplanrea din alegere dirépta, si cu institutiuni poporale dupa principiile cuprinse in diplom'a preinalta din 20 Octobré a. c. si in deosebi si in primulú manariu preinaltu alu Maiestatei Tale contra baronele Vay, totu din datulu acelasi, si anumitu cu cea mai stricta esecutare a egalei indreptatiri nationale, confesionale si civile si spre acestu scopu:

1. Alu pune (Banatulu, deocamdata sub peanalt'a Maiestatei Tale cancelaria de curte pentru Transilvani'a.

2, A aplicá la cancelari'a acésta de curte unu numeru corespundietoriu de barbati din nationalitatea nóstra spre garantarea intereselorú nóstre atatu la prelucrarea unei ordine provisorie de alegere si a regulamentulu pentru o dieta tienenda catu mai curendu in Temisióra, catu si la articularea proiectelorú de lege proponende indata la prim'a dieta, cu scopu de a impiegá o asigurare practica si duratóre pentru deosebitele nationalitati ale tierei;

3. A imparti tíer'a acésta de coróna dupa indegetarea patentei preinalte din 18 Noembre 1849 in principiu in trei teritórie administrative, dupa cele trei rase mai mari de popóre; teritoriulu administrativu romanu cu numirea de „Capitanatu romanu“ se stea suptu unu capu nationalu, care se póte numirea poporala de „Capitanu romanu,“ si dietei conchiame se i se impuna datorintia de a fipsá marginile teritorialile ale tieneturilorú nationale administrative; in fine

4. In casu, ce fratii nostri serbii ar allá lucru mai priintiosu pentru interesele lorú nationale a se dechiará pentru uniune cu Croati'a, atunci binevoiesce Maiestate cu prendurare a incorporá teritoriulu romanu alu Banatulu cu Transilvani'a.

Maiestate c. r. Apostolica! Dupa convingerea nóstra cea mai intima nici ca se póte cugétá pentru toti interesatii si pentru unu viitoriu indelungatu o ordine drépta si multumitóre a acestei cause importante si grave, de catu singuru numai in modulu acestu propusu de noi in tóta umilitatea si sinceritatea animei nóstre.

Urméza mii preste mii de subscieri.

Temisióra in 18. Decembre 1860.

(Trad. din german'a.)

Unu Coloquiú intre Petru si Ioanu.

De pe malulu Somesiulu 18. Dec. 1860.

P. Da auditai frate ca Br. K. J. e denumitu de catra Imperatulu de comisariu regescu pentru organizarea tierii?

J. Ddiu selu tiie la multi ani si pe iubitoriu de dreptate Inaltiatulu Imperatu si pe domnu comisariu cá se ne deie catu mai iute deregatori de ai nostri, cari sciu báremu vorbí cu noi si cari se ne invetie si usiureze in necesurile nóstre!

P. Da ce intielegi prin deregatori de ai nostri?

J. Prin comitate Romani si Unguri, iara in fundulu Regiu Romani si Sasi, ca dora frati suntemu noi la olalta, séu baremu jugulu absolutismului germanisatoriu de 10 ani incóce nea infratitu de vóie, de nevoie unulu cu altulu.

P. Nu sciu frate cum or avea Romanii deregatori din sangele seu, pentruca dupa cum ai potutu audi si tu, vorbinduse aristocratii Unguri au tienutu o adunare la Clus'u si acolo au hotaritu, de e adeveratu: cá tota administrati'a politica se-o apuce in manuri, iara Szolgabiraele cari au fostu si in 1848—1849, Clientii Diorsale, séu baremu de aceia, cari sub sistem'a de acum n'au fostu in deregatorii, dicundu, ca tier'a n'are incredintiare in deregatori de acestia.

J. Aceasta hotarire ar mirosi a uniunea din 1437, cá asiá aristocratii se póta apucá domnirea iara in mana, asupra poporului romanu, de si barbati acestuia in deregatorii acum — au in capu póte mai multu mediu decatu multe diumetati si patrari de magnati, dara aceasta nu i cu cale, pentruca dumniloru in 400 de ani pe romani iau eschisu de la tóte folósele si binefacerile tierii, tragundu-le acele singuri ei, si pe aceasta cale castigandu-si averi insemnate, lesne au pututu ei de la 1849 incóce a refusá ori ce deregatoria, ca n'au avutu lipsa, cá prin portarea acelora sesi agonisésca pana de tóte dilele, eara romanii au fostu siliti a primi diregatorii, cá se nu peie de fóme, fara se fi fostu dóra báremu vreunu romanu, d'intre diregatori indestuliti cu sistem'a sub care au sierbitu, de órece ei, ba si Ungurii si Sasii pe la preturi au trebuitu se se indestulésca cate cu unu postu de actuariu séu per exceptionem si de adjunctu, decumva au absolvatu drepturile si au sciutu pe langa limbele patriei si cea germana, candu strainii si cu cunoscintiele din patru clase de norme, si fara cunoscinti'a vreunei baremu din limbele patriei au capetatu posturi de conducerea administratiunei politice si judiciarie, séu mai intr'adeveru vorbindu au trasu platile cele mari si lucrurile leau implinitu fii nostri, — séu la care preturi nu s'au aflatu juristi absoluti de ai nostri, acolo au fostu buni spre portarea judecatoriei si absolutii din clasele normale ale Nasaudului si Orlatului, pentruca acestia au sciutu totusi baremu a vorbi cu partile de si n'au intielesu lucrurile, dara unii au invetiatu si in ramur'a aceasta atata catu dicu acuma ca potu fi baremu v. judi séu jurati langa aceia.

Dloru aristocratii se le para dara bine ca au pri-

mitu báremu romanii, ungarii si sasii cei mai seraci posturi, ca ci prin acestia totusi li sau mai ispravitu cate o cauza, catu de binisioru, si baremu au mai fostu cine se asculte partile litigante cu rebdare, ca ci din contra nu aru fi incetatu nici odata: „was will er?“ „marsch! dutyi, dutyi — dute — menyik, menyik, — mennen el s. c. l.“ si au fostu cine se le mai deie cate o invatatura si se-i impace, de órece vedemu ca la áceesai judecatoria sub conducerea unui romanu séu unguru peste anulu intregu tóte cauzele de perturbarea posesiuniloru sau impaciuitu in cancelaria fara a causá partiloru serace spese inzadarnice, iara sub conducerea urmatoria a unuia venitu d'in alte tieri, cresceau Besitzstörungurile pe mes'a lui cá buretii si ciupercile pe campu si acelea pertractate tóte in fati'a locului, in urmarea careia partea cadiuta a avutu de la 8 pene la 20 fl. v. a: de a ptati in spe-sele comisiunei, de si substratul litei nau fostu estimatu mai multa decatu pe 2—6 fl. v. a., prin urmare eu nu credu nici decum se li-se sfetésca dlor aristocrati sub pretexturi de acestea de a delaturá diregatorii de acuma nascuti patrioti din clas'a poporului, cá ei se-si póta iara aplicá clientii de la 1848—1849, la cari dora le aru veni in minte dupa sistem'a de atuncia a-si implé d'in nou pungile cele golite? de si dorimu cá toti patriotii fara deosebire dupa capacitate se se aplice la diregatorii, de cumva ii va alege poporulu, caci „vox populi vox Dei!“ apoi poporulu nu e acum asiá de simplu catu se se lase a se amagi prin beuturi, cá se scóta administrati'a din man'a barbatiloru sei cei bravi si, si acea se-o concréda iara acelora, cari in 1848—1849 iau pironitu si jefuitu, de si sau aflatu si atunci multi barbati forte bravi si se afla si intre estia de acumu póte cari nu mai suntu demni de portarea diregatoriiloru, pe acestia dara ii va sci poporulu in schimbá cu altii mai bravi diregatori din an- 1848—1849.

P. Da n'ai auditu ca in Ungari'a comisiunile de la 1848—1849 suntu chiamate prin comitate a restaurá acum deodata deregatorii fara alegere noua?

J. Ungaria nu ne póte sierbi noue de cinosura, ca acolo in 400 de ani $\frac{6}{10}$ parti ale locuitoriloru n'au fostu sclavi la $\frac{4}{10}$ si ratiunile nóstre suntu altefe.

Eu sumu convinsu de aceea ca toti Ungurii ardeleni dorescu infratire sincera cu romanii, si decumva această e adeveratu? si nu vreu iei a ne amagi si a ne insielá, precum in 400 de ani ne au totu amagitu si insielatu parintii loru, atunci trebue cá cõ-

misuniile comitatelor — Megyei bizottmány — se se restaureze din nou si numerulu membriloru reprezentanti se corespunda deplinu numerulu locuitoriloru comitatului dupa nationalitati, pentruca de n'oru face asiá, atunci acum d'intr'unu inceputu voru semená indata neincredere in romani, si in locu de in-fratire voru causá numai discordia, cá asiá inimicii binelui comunu se ne pota invresbi la olalta, iara ei — inimicii — se póta pescui in turbure, — ce inse nu le vá succede, ca dóra atatu romanu catu si unguru va avé mai multa minte decatu se nu se scie cointielege la olalta, de orece numai in impreuna cointielegere potu fi fericiti, si potu scapá tier'a de unu pericolu care aru amerintiá cu o totala cutropire.

P. Da ce ghendesci aveor si romanii Fispani?

J. Eu asiá engetu ca dupa numerulu poporului romanu báremu jumetate a contiloru supremi, vice-contiloru primari si secundari, asemenea notariloru supremi si vice-notari ai comitatelor si districtelotu, precum judiloru supremi (Főszolgabírák) si vice-judi etc. voru fi romani, si spre aceste posturi se voru aplicá mai cu sama acei romani cu talentu, in contra carora in an. 1848—1849 au fos'u iesitu sentintia de spendiurare, pentruca acum s'au potutu convinge si aristocratii unguri, ca romanulu de mórte nu se sparie, terorismul ilu face inca mai resbunatoriu, si cumca numai asiá voru caseigá pe poporulu romanu dáca pe conducatorii aceleia ii voru aplicá in posturi mai inalte de care suntu demni, precum au trebuitu se faca si in an. 1848, daca aru fi avutu politica sanetósa si cugete curate in locu sei? insiele prin Dragosiu la Abrudu, si se spendiure pe Protopopi batrani cate de 70-80 de ani, d. e. Turcu, carii tóta politica séu spiritulu de rescóla ii jacea in Ceaslovu celu recitá de rostu.

P. Da lá gubernu óre aplicasoru romani?

J. Atatu lá cancelari'a aulica, gubernu, thesaurariatu, catu si la tabula regia judiciaria se voru aplicá si trebuie, vomu pretinde cu totii, ca se se aplica negresitu baremu a 3 parte romani, de nu de jumetate.

P. Da limb'a romana fi va oficiósa?

J. La tote dicasteriele cu cea unгурésca dinpreuna, prin urmare toti notarii supremi si vice-notarii comitatelor si districtelor trebuie se scie perfecte si limb'a romana, deórece protocólele siedintieloru trebuie se se duca in ambe limbe.

Sigilele — pecetlarele — comitatelor si distric-

teloru trebuie se póte inscriptiunea si romanesece, de es. „sigilu comitatului Albei inferioare,“ si totu deodată si ungresce „A. Fehér, megye-pecsétje.“ —

Aseminea si sigilele Judiloru, cercuriloru, — iara sigilele si tablele comunelor au se póte esclusivu numai scrisórea séu numele nationalu de care se tiene comun'a, incatu daca saru incumetá vreunu jude séu notariu a face vreo tabla séu sigilu cu scrisóre unгурésca la o comuna romanésca, unulu cá acela e de aretatu indata in susu, si e de facutu numele aceleia cunoscutu si prin Gazete, pentruca se-lu scie cu totii cai unu tulburatoriu de pace, egalitate, dreptate si fratietate. —

P. Da óre mai scadévoru darile acestea grele, ca, dieu! perimu cu dilele a mana?

J. Negresitu numai se fimu cu rebdare si se platimu totu cu ce suatemu datori.

P. Da cum, dóra voru avé deregatorii plati mai mici?

J. Ba nu, caci aceasta aru aduce iara dóa rele dupa sine, antaiu: deregatorii cei seraci fara avere, inse patrioti buni si cu dreptate n'aru poté trai, si atunci lasanduse ii de slujba aru pune man'a pe deregatorii iara aristocrati'a, de la care dieu! nu multu amu avé de asteplatu, a do'ua: pene candu va remané sistem'a de acum iu privinti'a finantiala, aru fi si o negiobia, cá diregatorii d'in Transilvania si Ungaria se traga plati mai micutie decatu cei din alte tieri. — dara, daca odata Maiestatea Sa va hotari, ca tier'a cá si mai nainte se platésca o suma anumita de contributiune, atunci vomu gasi noi o mie de medilóce de a usiurá darile de pe umerulu poporului, si atunci póte voru miciorá si platile deregatiloru lasandu le totusi atata, catu se pota trai.

Anumitu voru reformá proc. civ. ca se nu cauzeze atatea spese partiloru litigante portarea proceselor.

P. Dieu! bine aru fi, ca eu si alalta eri platiu pentru o datoria de 3 fl. in specele executiunei 17 fl. fiindca a venitu unu D. actuariu de miau pretiuitu si vendutu unic'a vacutia cu lapte din gur'a prunciloru, candu judele comunalu inca ar fi facutu totu acea slujba pentru unu patrariu de horinca, si eu remaneamu cu vac'a! — Da ce plati voru avé dara deregatorii, ca eu inca'su ingrijatu de sórtea mea, fiindca amu, dupa cum scii, pe Stefanu cá actuariu, si elu seracu acum in tóta lun'a emi tramite cate 5

fl. ca se mi potu tiené ceilalti prunci se nu peie de fόμε?

J. Eu asiá credu ca contii or avé cate	2000.
Vice-contii primari	1600.
Vice-contii secundari	1400.
Notarii prim. si judii supr. cate	1000.
Vice-notarii si vice-judii cate	800.
Juratii judiloru cate	600.
Cancelistii cate	400.
Rectificatorii	400.

P. De aceasta me bucuru, ca atuncia si Stefanulu meu va capetá cá vice-notariu séu vice-jude 800 fl. d'apoi, óre cum se ne portamu?

J. se nu fimu taraitori, se nu venamu gratia cá sclavii, ci se ne purtamu cá omeni liberi, care asemine dreptu avemu cu ori si care aristocratu, se nu lasamu se ne amegésca, si din drepturile nóstre neci catu negru sub unghia se nu iertamu de frica séu pentru dânia, ci in semnu de infratire inca se nu fimu prea-pretinsivi, apoi se nu ne spariamu de strigarile nimeruia, unde avemu dreptu, caei daca va dice unu inflatu, care aru vré a domni asupra nóstra una, noi avemu sei dicemu doue, — se iubimu cá pe frati pe natiunile colocuitóre daca omu vedé in fapta, ca si ei ne iubescu, dara din contra se fimu gata a ne jertfi si celu din urma picuru de sange in contra acelora, cari aru vré a ne subjugá iara.

P. Da óre asiá sentiésceu toti romanii, cá si noi?

J. Asiá negresitu, numai catu romanulu e modestu, si iubitoriu de pace si concordia.

P. Da ungurii óre cum sentiésceu?

J. Natiunea magiara peste totudóra e nobila, iubitoria de dreptate, egalitate si fraternitate; dara mai suntu inca nisce ruginiti din timpurile vechi, cari socotescu cá iara neor puté insielá, si se lupta, cá se ne póta fi tutori si curatori, fagaduindu-ne multe vórbe frumóse. De acestia trebuie se ne ferimu, ca neomu ispravi noi treburile nóstre dupa cum omu sei si fara Dumnealoru! nu poftimu se se ostենésca pentru noi, ca sciu io acea, ca nui bine a mancá ciresie cu domni de pe unu blidu.

P. Domne! ce bine ar fi se i cunóscemu de pe frunte pe unii cá acestia!

J. Fi incredintiatu, ca la cea dintai adunare marcala séu dietala ii vomu cunóscce.

P. Da de neoru face dreptate?

J. Atunci vomu fi frati de cruce cu ei, si nici odata nu va fi in stare vreunu vresmasiu alu tierii

a intrá preste granitie la noi, precum si in 1848 nu s'aru fi versatu nici unu picuru de sange, daca n'ar fi facutu unirea fara noi „de nobis sine nobis,” si dandu man'a cu credentia lá olalta vomu fi fericiti cu totii dimpreuna.

J. No! vedi, vedi acuma sciu io ca ce e dreapta! Se tiie dara Ddieu la multi ani pe Augustulu nostru Imperatoriu Franciscu Iosifu! se tiie pe toti Ddieu patri'a nóstra Transilvania! se tiie pe toti Ungurii, Romanii, Secuii si Sasii séu germanii, carii din anima curata si cugetu santu voiescu dreptate, egalitate si fratietate! iara pe toti aceia, cari sub mantau'a fraternitatii mai branescu planuri ascunse in contra nóstra, Ddieu sei respésca si trantésca de vii in foculu celu vecinicu alu iadului!

P. Da inca una erá se o uitu, — da deregutorii trebuie se aiba posesiune in cerculu, in care vreu a fi alesi?

J. Aceasta n'ar trebui poftitu, daca vremu a ne considerá de omeni liberi si patrioti adeverati, ci ar fi destulu, daca deregatorii nostri suntu nascuti din maice si parinti ardeleni.

P. Acumu su multiamitu cu tóte, se fii sanetosu!

J. Pene lu revedere. —

B. —

Din Banatu.

Din abundantia animei vorbesce gur'a, asia judecamu cuprinsulu urmatoriului cerculariu din Lugosiu :

„Dupace Gazet'a Transilvantei, in totu cuprinsulu gloriosului Imperiu austriacu, este uniculu organu de publicitate, carele infaciosiédia mai desprópe interesele natiunei nóstre romane, si acésta Gazeta a fostu cea de antaia, carea inca mai nainte de 23 ani trecati natiunei nóstre i'a datu celu de antaiu impulsu de desteptare in acestu modu si de atunci necurmatu cu multa prudintia si prevedere au luminatu, si cu bunu tactu au condusu si au intrunitu cugetele benesentitoriloru fii ai natiunei nóstre, eatra cunóscerea de sene, si a detorintieloru sale, prin respandirea cunosciintieloru sanetóse si de lipsa, folositóre si desfatatóre culese din campulu si scól'a practeca, er' in timpula de facie onorata Redactiune a Gazetei acesteia credint fósca devisei sale de pan' aici manifestanduse a

fi gata, pentru latirea productelor spirituale ale inteligintii romane, si a' canosciintelor de comu-
nu folositorie, si pentru incunosciintarea tuturor
miscarilor, indemnurilor si evenimentelor de
viétia din lume, si mai cu séma din giurulu si
din sinulu natiunii nóstre esite, pre aceste foi pu-
blice mai pre largu si mai de multe ori pre sep-
temana a le scóte la lumina, si asia a face na-
tiunii nóstre unu servitiu predoritu, si in tempulu
de acum, tempu de evolutiune! a regenerarei nó-
stre politico-nationale, fórté de lipsa si de nepre-
tuitu folosu; la acarua servitiu realizare se
poftescu spese mari, mari, si o' ascuratiunea esi-
stintii Gazetei acesteia pre fundamentu mai siguru a
se basá, decatu cum au avutu pan'a aici, carea
érasí numai prin intemeierea unui fondu de ajuto-
riu din o suma mai insemnata coadunatu se póte
dobandí.

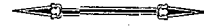
Asia si noi — din punctu de vedere curatu
umanu — pentru de a mediloci potintió'sa latire a
ideiloru sanatóse, luminatóre si mantuito're intra
fii nostrii cei sufletesci, ai de Dumnedieu bene-
cventatei diecesei nóstre acesteia — porniti — amu
socotitu a fi cu cuviintia, ca acestui organu de pu-
blicitate alu natiunii nóstre, pentru intemeierea unui
fondu de ajutoriu, si din partea filóru nostri celoru
sufletesci, se i se intinda potintiosulu ajutoriu, si
asia prin acésta parentiesce provocamu pre Re-
veren dissima Fratia Tá, si prin sineti, pre toti res-
pectivii subalterni parochi, si prin trensii pre toti
credentiosii nostrii fi sufletesci, si indemnamu, cá
luandu in consideratiune, cum spíretulu tempului
desfasiura in tóte dilele eveniminte fórté mari, si
neprecalculate, carele ceru, cá se le urmarimu si
noi cu multa intieptiune si cercumspectiune, —
la ce multu ne ajuta aceste foi — Gazetá Transil-
vaniei — organulu de publicitate alu natiunii nó-
stre — fiesce care dupa a sa potintia, pentru sus-
tinenerea, latirea, si adaugerea acestoru foi publice,
se contribuédia o anumita suma de ajutoriu spre
intemeierea fondului Gazetei Transilvaniei. Si spre
acestu scopu se da potere fratiei Tále, cá in tóta
parochi'a districtului fratiei tale se se deschida
cate o lista de contributiune, intra carea se se in-
scrie numele si catimea (cuantulu) fiacarui con-
tribuentu.

Si aceste liste se fia deschise la cas'a paro-

chiala in fia care parochia pan' in Domineca dupa
botezulu domnului din aa. venitoriu 1861, si apoi
inchidienduse, listele aceste dinpreuna cu sum'a
adunata, fóra intardiere se se tramitia incóce.

Dela zelulu, desteritatea, si priveghiarea Fra-
tiei Tále asteptamu si acurat'a implenire a acestei
íncredintiari, spre care ve esoramu dela Dumnedieu
daru si potere, er' dela noi Archiereasca ve ímpar-
tímu? binecuventare.

Lugosiu 8. Novembre 1860.

Fondulu Gazetei Transilvaniei.

Onorate Domnule Redactoru! Colect'a pentru fon-
dulu Gazetei despre care avuiu onóre a Te insciin-
tiá prin epistolá-mi ddo. 7 Septemvre numai acumu
o incheiaiu, caus'a intardierei "Ti e cunoscuta din
mentionat'a mi epistola. Credu ca romanimea aru as-
teptá mai multu dela pestani, dela nesce romani din
cei mai avuti, si cu dreptu cuventu; inse cata se ne
multiumimu si cu atat'a, ca dieu in Pesta suntu multi
chiamati, dar' putini alesi. Romanii nostri de aici
suntu mai toti macedoneni negutiatori si proprietari de
case, suntu ortodocsi buni toti, dar' de natiunalitate,
respectu putineloru esceptiuni — „tíenu cu satulu“
prin urmare nu-i prea dóre capulu de Gazetele ro-
mane. —

A contribuitu spre scopulu acestu salutaru ur-
matorii (vedi si dupa originalu):

Hustr'a Dómna Catharina de Mocioni	
proprietarésa	100 fl. — cr. v. a.
Dlu Sandru de Mocioni juristu	20 „ — „ „
„ Eugeniu de Mocioni studentu	20 „ — „ „
„ Emanuilu Gojdu advocatu	20 „ — „ „
„ Lazaru Baldi priv.	20 „ — „ „
„ Ioanichiu Miculescu parochu r.	5 „ — „ „
Dna Ana Miculescu	2 „ — „ „
Dsióra Lueretia Miculescu	1 „ — „ „
„ Ana Ermina Haica	2 „ — „ „
Dlu Dimitrie Nedelcu doctoru si pro- fesoru de medicina	10 „ — „ „
Dlu Sandru Nedelcu proprietariu de case	5 „ — „ „
Dlu Ioane Vornica capitanu c. r.	5 „ — „ „
„ Davidu Popu, locotenente supr. c. r.	5 „ — „ „
„ George Vestimianu, servitoriu	25 „ — „ „
Latu . 240 „ — „ „	

	Translatu	240 fl. — sr. v.a.
Dlu Lazaru Mustetiu eroitoriu	2 fl. —	kr. v.a.
„ Ioane Mustetiu studentu .	1 „ —	„ „
„ Maria M. Miklos .	1 „ —	„ „
„ Georgie Marisiu teologu	1 „ —	„ „
„ Ioane Popu .	1 „ —	„ „
„ I. Lazaru Marte teologu .	2 „ —	„ „
„ Ioane Horvatu teologu .	1 „ —	„ „
„ Iosifu Secosianu teologu absol..	1 „ —	„ „
„ George Andercu farmaceutu .	2 „ —	„ „
„ Unu crescinu .	2 „ —	„ „
„ N. N. .	2 „ 80	„ „
„ Iosifu Popu, practicantu la locotientintia .	1 „ —	„ „
„ Lazaru Jonescu rigorosantu .	2 „ —	„ „
„ Ioane Maniu „	2 „ —	„ „
„ Ioane Popu „	1 „ —	„ „
„ Avramu Tincu „	1 „ —	„ „
„ Theopemptu Corchesiu „	1 „ —	„ „
„ Ioane Nemes „	1 „ —	„ „
„ Todoru Habicu „	1 „ —	„ „
„ Ioane Paraschivu „	1 „ —	„ „
„ Lazaru Petcu „	1 „ —	„ „
„ Ioane Nedelcu juristu .	1 „ 20	„ „
„ George Ardeleanu „	1 „ —	„ „
„ Iosifu Illoviciu „	1 „ —	„ „
„ Mihaiu Besanu „	1 „ —	„ „
„ Iosifu Vulcanu „	1 „ —	„ „
„ Vasilie Grigorovitia „	1 „ —	„ „
„ George Dringou „	1 „ —	„ „
„ fratii Iovitia studinti „	1 „ 40	„ „
„ P. Cosma juristu „	1 „ 60	„ „
„ Const. Lazaru juristu .	1 „ —	„ „
	Sum'a 280	„ „

Citesce: doue sute si optuieci florini valuta austriaca.

Adauge cei 1284=1564 si 10 galb. si oblig. (cor-ge in Nr. trecut: G. Antonescu, C. Botez si C. Econ. toti 3 unu galbinu. R.)

Nu pociu se uu laudu aci zelulu si simtiemintele nationale ale Dlu Vestimianu. — Dlui nu eneci mai multu neci mai putinu decat unu servitoriu la unu baronu, si totusi din crucerii cu mare abnegare de sine castigati a contribuitu 25 fl., o suma care putini dintre aceia, carii potu dispune cu mii, o sa-creza spre unu scopu filantr. picn seu nationalu, — Dlui decandu lu cunoscu si a cerculatu vr'o colepta

pr'intre noi ori spre ce scopu nationalu, totu'deuna a fostu celu d'antaiu, care a contribuitu; afara de acea e unu teneru care se ingrigesce si de cultivarea sa cu unu zelu vrednicu de tota stinma, si-a tienutu invetiatori din limb'a romana, magyara si germana, cetesce necurmatu gazetele, alte carti romane, cu unu cuventu e unu teneru ca si care in starea lui nu se afla altulu, si de care nu ni-aru fi rusine neci candu l'amu vedé s. e. de invetiatoriu. — Gratia generositatei, ca numai acésta ne póte duce la limanu!

Ce minune?

Ce minunei printre stele
Scrisa 'n cerulu coloratu:
„Nu scapati romani de rele
„Pan' ce fruntea n'ati naltiatu; —
„Timpulu sceprulu seu intinde
„La poporu unitu in doru
„De a fi liberu, candu ilu prinde
„Orce cursa de omoru!“

Ati vediutu acea minune,
Retacitiloru marmani? —
Si voi 'mpletiti cunune
Pentru fruntile dusimani?!
Ma, mai multu nu, ginta nostra,
N'o se caute la pamentu,
Indereptu! ca mam'a vóstra.
Isi recepe-asiedimentu!!!

—b.

BIBLIOGRAFIA.

Traducerea istoricului romanu Liviu tatalu istoriei se afla esita de suptu te ascu si cartea prima se póte primi dupa insciintierea facuta in publicat'a prenumeratiune

Pentruca inceputulu acestu curagiosu se aiba impintenu puterosu de a reesi la limanu cu traducerea urmatoreloru carti, se cere neaperatu concursulu on. publicu la cumpararea opului acestoia, ca ce deca dintrunu opu de o editiune mica de 500 esemplare abia se petrecu vro 300 esemplare, cu prospecte de acestea nu vomu incuragiá imultirea literaturii nó-sre, dreptaceea se ne indemnámu unii pe altii fratiloru, cá se imbraciosiamu si se sprijinim astfelu de intreprinderi facute numai cu scopu de a folosi natiunei. Acésta e istori'a faptelor strabuniloru nostrii, in care ne putem oglindá si din care putem urmari spiritulu si marimea virtutei stramosiesci. Cine n'a cititu pe Liviu, acela nu cunósce faptele romaniloru, la care lumea se inchina; apoi noi se nu le cunóschemu?
R.

Redactoru respundietoru
Iacobu Muresianu.

Editiunea: in tipografi'a lui
Ioanne Gött.